

ON ALİ GÖÇER'S WORK NAMED “TEXT ANALYSING PROCESSES-MICRO TEACHING APPLICATION SAMPLE TURKISH LEARNING AND TEACHING APPROACHES”

ALİ GÖÇER'İN “METİN İŞLEME SÜREÇLİ-MİKRO ÖĞRETİM UYGULAMA ÖRNEKLİ TÜRKÇE ÖĞRENME VE ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI” ADLI ESERİ ÜZERİNE

Sahin ŞİMŞEK¹

Giriş

Göçer, A. (2018). Metin İşleme Süreçli-Mikro Öğretim Uygulama Örneklili Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları. Pegem Akademi Yayınları: Ankara, Sayfa Sayısı 528, 3. Baskı, ISBN 978-605-241-420-0

Yazarın, üzerinde büyük emeği olduğunu dile getirerek babasına ithaf ettiği kitabı birinci bölüme kadar olan sayfalar hariç toplam 528 sayfadan oluşmaktadır. İlk baskısını 2007 yılında “Türkçe Öğretimi”, 2. baskısını 2017 yılında “Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri”, 3. baskısını da “Metin İşleme Süreçli-Mikro Öğretim Uygulama Örneklili Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları” adıyla 2018 yılında yapmış olan kitap 11 bölümden oluşmuş Kaynakça, Dizin bölümlerinden sonra Tablolar Listesi ardından Şekiller Listesi verilmiştir. Kitapta toplam 27 tablo, 21 de şekil bulunmaktadır.

Kitabın yazarı Prof. Dr. Ali Göçer, Kayseri’de doğmuş ilk, orta ve lise tahsilini burada tamamlamıştır. Selçuk Üniversitesi Niğde Eğitim Yüksekokulu Sınıf Öğretmenliği programından mezun olmuş, öğretmenlikle öğrenciliği bir arada yürüterek Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü de bitirmiştir. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında da doktora çalışmasını tamamlamıştır. 2012 yılında Türkçe eğitimi alanında doçent, 2017 yılında da aynı alanda profesör olan Göçer, öğretmen eğitimi, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, temel dil becerileri ve genel olarak Türkçe eğitimi alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

Kitabın birinci bölümü “Türkçe Öğretim Programında Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları”dır. Bu bölümde eğitim programlarının içeriği ve işlevlerinden, eğitim programlarında hedef, amaç ve kazanımlardan bahsedilmiştir. Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları, Türkçe Millî Eğitiminin Genel Amaçları şeklinde bir başlık altında verilmiş muhtemelen yanlış bir başlık atılmıştır. Ardından Türkçe öğretimin özel amaçları açıklamalar yapılarak verilmiştir. Amaç, hedef ilişkisinden ve kazanımların ne ifade ettiğinden bahsedilmiştir. Eğitim Hedeflerinin Sınırlandırılması, Duyuşsal

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. simseksahin@hotmail.com

Alan Sınıflaması, Devinimsel (Psikomotor) Alan Sınıflaması başlıkları altında bu alana dair bilgiler verilmiştir. Amaç, hedef ve kazanımların eğitim uygulamalarında belirleyici rolleri verilmiş, Türkçe Öğretim Programının yapısından, yaklaşım tarzından ve karakteristik özelliklerinden bahsedilmiştir. Yapılandırmacı / Oluşturmacı öğrenme yaklaşımı hakkında teferruatlı bilgi verilip bu yaklaşımın süreçlerinden, bu yaklaşıma dayalı programın özelliklerinden ve bu öğrenme yaklaşımında öğretmenin rollerinden bahsedilmiştir.

İkinci bölüm "Mikro Öğretim"dir. Mesleğe Hazırbulunmuşluğun Sağlanmasında Hizmet Öncesi Eğitimin Önemi ve Mikro-Öğretimi Tekniği Uygulamaları başlığıyla başlayan bu bölümde bir meslek olarak öğretmenliğe, öğretmenlerden beklenen rollere ve yeterliklere değinilir. Öğretmenlik mesleği ve meslek öncesi eğitimin öneminden bahsedilir. Mikro-öğretim tekniği uygulamasının öneminden, eğitim ortamında ekip lideri olarak görülen öğretmenin rollerinden bahsedilir. Mikro öğretim tekniğinin ne olduğuna, uygulama sürecinin aşamalarına, mikro-öğretim uygulamalarının değerlendirilmesine değinilir. Son olarak bu tekniğin uygulama süreci ve aşamalarını göstermek için öğretmen adaylarının yaptıkları uygulamalara yönelik doküman görselleri eklenmiştir. Bu bölüm ilk kez 1960 yılında öğretmen eğitiminde kaliteyi artırmak amacıyla yapılan deneysel bir programın bir parçası olarak Stanford Üniversitesinde geliştirilen Türkiye'de de bazı özel kurumlarda ve üniversitelerde son yıllarda uygulanmaya başlanan mikro öğretim tekniğini tanıtmayı ve tüm yönleriyle kavratmayı amaç edinmiştir.

Üçüncü bölüm "Metin İşleme ve Çözümleme Süreci"dir. Türkçe Dersi Etkileşimli Metin İşleme ve Çözümleme Süreci başlığından sonra Millî Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterlilikleri verilmiş ayrıca Türkçe öğretmeni yeterliklerinden bahsedilmiştir. "Türkçe Dersi Etkileşimli Metin İşleme ve Çözümleme Süreci" başlığının burada tekrar atılması ile tekrara düşülmüştür. Metin işleme ve çözümleme sürecinde Türkçe öğretmenin niteliklerinden ve uygulamalarından bahsedilmiş, koçluk görevi üstlenen öğretmen algısı / bakış açısına değinilmiştir. Öğrenme odaklı eğitim ortamlarında metin işleme ve çözümleme sürecinin aşamaları verilmiş, metin temelli beceri gelişim sürecinden bahsedilmiştir. Dinleme eğitiminde süreçler verilmiş, metin türüne göre farklı okuma çeşitlerinden bahsedilmiş, söz varlığını kullanma etkinliklerine değinilmiş, okunan / dinlenen metni anlama, kavrama sürecinde metin altı soruları ve bunların işlevleri dile getirilmiştir. Metin aracılığıyla beceri geliştirme sürecinde konuşarak ve yazarak kendini ifade etme kazanımına ayrı ayrı değinilmiştir. Dil bilgisi öğretiminden, dil bilgisi öğretiminde takip edilmesi gereken yöntemlerden sezdirme ve tümevarım yöntemlerine değinilmiştir. Metin işleme sürecinde ölçme ve değerlendirme verilmiş, Türkçe dersi metin işleme süreci etkinliklerin beceri geliştirmede öneminden ve işlevinden bahsedilmiş, öğretmenlere yönelik öneriler sıralanmıştır. Öğretimde planlı çalışmanın önemi ve gerekliliği, planlı çalışmanın yararları üzerinde durulmuş, planlama yaparken göz önünde bulundurulması gerekenler hatırlatılmış, ders işleyişine yönelik taslak hazırlamada yardımcı olması için örnek taslaklara ve çalışma yaprağı örneklerine yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak metin işleme ve çözümleme sürecine yönelik belli başlı sorulara ve bunlara verilen cevaplara değinilmiştir.

Dördüncü bölüm "Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi Öğrenme Alanı"dır. Bu bölümde ilk olarak temel dil becerilerinin anlama kısmına gören okuma becerisine, okumanın bireye sağladığı yararları, okuma öğretimin amaçlarına, okuma anlamlandırma stratejilerine, okuma türlerine yer verilmiş; temel dil becerilerinden dinleme becerisine, iyi dinlemenin yollarına, dinlemeyle ilgili temel alışkanlıklara, dinleme öğretimin amaçlarına, dinlemede güçlük çıkaran etmenlere, dinleme çeşitlerine, metin temelli dinleme becerisini geliştirme çalışmalarına değinilmiştir. Anlatma beceri alanına geçilmiş konuşma becerisinden bahsedilmiş, iyi bir konuşmacının özellikleri verilmiş, konuşma eğitiminin amaçları sıralanmış, öğrencilerin konuşma becerilerinin

nasıl geliştirileceği tartışılmış, metin temelli konuşma becerisini geliştirme çalışmalarından bahsedilmiştir. Yazma becerisinden ve yazma becerisini geliştirme yollarından, metin temelli yazma becerisini geliştirme çalışmalarından bahsedilmiştir. Bölümün adı Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi Öğrenme Alanı olmasına rağmen bölümün sonunda dil bilgisi öğrenme alanına kısaca değinilmiştir.

Beşinci bölümün adı "Türkçe Eğitiminde Sosyal ve Kültürel Altyapı: Dil Becerilerinin Birbirleriyle İlişkisi ve İletişim Becerisi"dir. Bu bölümde evvela dil becerilerinin birbiriyle ilişkisinden, iletişim becerisi ve anlam gücünün gelişimindeki yerinden bahsedilir. Temel dil becerilerinden konuşma ve dinlemenin, okumanın ve yazmanın diğer becerilerle ilişkisi verilmeye çalışılmıştır. Bireyin iletişim becerisinin gelişiminde ve anlam gücünün oluşumunda temel dil becerilerinin yeri üzerinde durulmuş, iletişim becerisi, iletişimin öğeleri, iletişimin oluşum süreci, iletişim sürecini engelleyen durumlar, iletişim türleri ve iletişimi engelleyen faktörlerden bahsedilmiştir. Bu bölümün sonunda bireyin anlam gücünün oluşum ve gelişim sürecinde dilin işlevleri ve bireyin hayatındaki yerine değinilmiştir.

Altıncı bölüm "Dil Bilgisi Öğretimi"dir. Bu bölüme Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanı ve temel dil becerilerinin etkin kullanımındaki işlevleri ile başlanmıştır. Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğretimin amacı, önemi ve işlevleri verilmiş; becerileri etkin kullanmada kural bilgisi kazandırma süreci ve kuralların beceri bağlamında kullanımına değinilmiştir. Türkçe dil bilgisi eğitiminde ilke, yaklaşım ve yöntem bilgisi üzerinde durulmuş; dil bilgisi öğretiminde temel ilkelerden, Türkçe dersi ve bütünlük ilkesinden, dil bilgisi öğretiminde kural sezdirme yaklaşımından, dil bilgisi öğretiminde yöntem tercihi ve tümevarım ile tamamlayıcı bir yöntem olan çözümleme yönteminden bahsedilmiştir. Bölümün sonunda metin temelli işlevsel dil bilgisi çalışmalarına değinilmiştir.

Yedinci bölüm "Sözcük Öğretimi"dir. İlk olarak dilin etkili kullanımında sözcük dağarcığının öneminden bahsedilmiş, aktif sözcük dağarcığı oluşturmanın avantajlarına değinilmiştir. Türkçe Öğretim Programında yer alan sözcük öğretimine yönelik kazanım ve yönergelerden bahsedilmiş; anlam oluşumunda bağlamın önemi ve sözcüğün bağlam içerisindeki işlevleri açıklanmış; sözcük bilgisi ve bağlam temelli sözcük öğretimi ile Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme çalışmalarına değinilmiştir. Bölümün sonunda metin işleme ve çözümleme sürecinde sözcük öğretimi ayrıntılı bir şekilde, aşamalarla izah edilmiştir.

Sekizinci bölüm "İlke, Strateji, Yöntem, Teknik ve Öğrenme Stilleri"dir. Öncelikle öğretimde ilke, strateji, yöntem ve tekniklerden bahsedilmiş, Türkçe eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken ilkelere değinilmiştir. Bunlar bütünlük, ekonomiklik, hayatilik, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, aktüalite, yakından uzağa ve bireye özgü öğretim ilkeleri olmak üzere sekiz tanedir. Daha sonra ilkeler ışığında uygulanabilecek strateji, yöntem ve tekniklere değinilmiştir. Bunlar da öğrenme stratejileri, öğretme stratejileri, Türkçe öğretiminde stratejiler, buluş yoluyla öğrenme stratejisi, sunuş yoluyla öğretme stratejisi, araştırma-inceleme yoluyla öğretme stratejisi, tam öğrenme yoluyla öğretme stratejisi, aktif öğrenme stratejisi ve paylaşımlı öğrenme stratejisidir. Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemlerden bahsedilmiştir. Bunlar anlatma (düz anlatım/takrir) yöntemi, tartışma yöntemi, gösterip yaptırma yöntemi, işbirlikli öğrenme ya da grupla çalışma yöntemidir. Grup çalışmaları ve Türkçe dersi karma etkinlik saati uygulamasına ve strateji ve yöntemler kapsamında kullanılabilir tekniklere değinilmiştir. Türkçe derslerinde kullanılabilir teknik ve taktikler sıralanarak açıklamalara yer verilmiştir. Bu teknik ve taktikler; demonstrasyon, kaynak kişi ya da konuk getirme, Sokrat tekniği, soru-cevap tekniği, analiz ve sentez, rol oynama-oyunlaştırarak canlandırma, yaratıcı drama, inşaat (okuma), tahrir (yazdırma, dikte), benzetim, bireysel çalışma etkinliği

veya bireyselleştirilmiş öğretim, eğitsel oyunlar, motivasyonu sağlama, tamamlayıcı görev/bütünleyici çalışma, özetleme, tekrar çalışması, gözlem ve inceleme, ilgi kurma / ilişkilendirme, beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme tekniği, kavram, zihin ya da bilgi haritası tekniği, istasyon tekniği, balık kılıcı tekniği, sunum çalışması, anlamlandırarak, kodlayarak öğrenme teknikleri, yansıtıcı öğrenme, yansıtıcı öğretim ve mikro öğretimdir. Bu bölümde kısa bir sonuç bölümü yer almakta burada Türkçe dersinde uygulanacak tekniklerin bunlarla sınırlı olmadığına değinilmektedir.

Dokuzuncu bölüm "Türkçe Eğitiminde Metnin Yeri, Önemi ve İşlevleri"dir. Bu bölümde öncelikle metnin ne olduğundan, metni oluşturan temel öğelerden, metin üretiminin genel evrelerinden bahsedilmiştir. Türkçe eğitiminde metnin yeri, önemi ve metin seçimine değinilmiştir. Türkçe eğitiminde pedagojik bir ürün olarak metnin işlevinden, metin türlerinden bahsedilir. Bunlar bilgi verici (öğretici) metinler, hikâye edici (öyküleyici, yazınsal) metinler ve şiirdir. Türkçe eğitimden metin seçiminde dikkat edilecek noktalara değinilir. Son olarak metinlerde bulunması gereken nitelikler verilmiştir.

Onuncu bölüm "Türkçe Eğitiminde Önemli Bileşenler: Etkileşimli Ortam Tasarımı ve Materyal Kullanma"dır. Öncelikle bu bölümde dil eğitiminin öğrenen özerkliğine dayalı etkileşimli sınıf ortamlarında yürütülmesi ve önemine değinilmiştir. Etkileşimli sınıf ortamlarının öğrenci gelişimine katkısı verilmiş, öğrenen özerkliğine dayalı etkileşimli sınıf ortamlarında öğretmen ve öğrenci rollerine değinilmiş, etkileşimli sınıf ortamı sağlayabilecek uygulama örnekleri verilmiştir. Öğretim tasarımına, öğretim tasarımının özelliklerine ve temel öğelerine, öğretim tasarımı bağlamında öğretim teknolojisi ve materyal geliştirme konusuna, çok uyarılı ortamlarda materyal çeşitliliğinin önemine yer verilmiştir. Etkileşimli sınıf ortamlarında materyal geliştirme ve kullanmanın yeri ve işlevine, materyal geliştirmede öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklere, öğretim materyali tasarlama ve geliştirme ilkelerine, öğretimde materyallerin yeri, önemi, seçimi ve etkili kullanımına, materyal seçiminde uygulanabilecek ölçütlere, Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin taşınması gereken özelliklere değinilmiştir. Türkçe öğretiminde kullanılacak araç ve gereçler Görsel Araçlar, Görsel-İşitsel Araçlar, Birden Fazla Amaca Hizmet Eden Diğer Araçlar şeklinde üç başlık altında verilmiştir.

On birinci bölüm "Ölçme ve Değerlendirme"dir. Öncelikle ölçme ve değerlendirmenin kapsamından bahsedilmiştir. Bir ölçme aracında bulunması gereken özelliklere değinilmiş, ölçme ve değerlendirmenin ilkeleri verilmiştir. Ölçme ve değerlendirmenin önemi, işlevi ve gerekliliğinden bahsedilerek öğrencilerin sözlü iletişim, okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin değerlendirilmesine değinilmiştir. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi, Türkçe eğitiminde değerlendirme yaklaşım ve uygulamaları, süreç değerlendirme, performans dayalı değerlendirme: süreçte öğrenci performansının belirlenmesi, performans değerlendirme avantajları, performans dayalı değerlendirmeye yönelik yöntem ve araçlar verilmiştir. Ders ve etkinliklere katılım: ders içi ve genel performans, performans görevi, proje çalışmaları, sürece yönelik öğrenci performansını belirlemede kullanılacak değerlendirme araçları konularına değinilmiş öğrenci ürün seçki dosyası, kontrol listeleri, kavram haritaları, çalışma yaprakları, öğrenmek günlükleri ve anekdot kayıtları, görüşme (mülakat), tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, tutum ölçeği, öğrenen özerkliğine dayalı değerlendirme yöntem ve araçları, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, dereceli puanlama anahtarları, sonuç değerlendirme, klasik yazılı sınav, öğrenci başarısının değerlendirilmesi, öğretmen not çizelgesi öğrenci karnesi, bir dersin dönem / yıl sonu puanı ve notu, ortaokullarda öğrencilere verilecek puanların not değeri ve derecesi konuları verilmiştir. Son olarak ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik ekler verilmiştir.

Kitap, öğretmen adayına, eğitimciye Türkçe öğretim programlarını, programdaki amaç, hedef ve kazanımları, yapılandırmacı yaklaşımı, mikro öğretim tekniğini, metin işleme ve çözümlene sürecini, temel dil becerilerini, dil becerilerinin birbiriyle ilişkisini ve iletişimin önemini, dil bilgisi öğretimini, sözcük öğretimini, öğretimde ilke, strateji, yöntem ve teknikleri, Türkçe eğitiminde metnin yeri, önemi ve işlevlerini, etkileşimli sınıf ortamı ve materyal tasarımını, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirmeyi etraflıca kavratmayı amaç edinmiştir. Bütün bunların bilgisi verilerek öğretmen adayları yahut eğitimcilerin büyük resmi görmeleri, mantığını kavramaları sağlanmış ayrıntılara girilerek, uygulama örnekleri, doküman ve formlar verilerek de kılavuzluk edilmeye, beceri kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bölmelerin başında o bölümle ilgili, bir eğitimcinin her zaman zihninde bulunması gereken özlü sözlerin paylaşılması da yerinde olmuştur. Misal olarak birinci bölüm Mustafa Kemal Atatürk'ün "Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır." sözü ile başlamıştır.

Kitap bir Türkçe öğretmeni adayının meslek hayatı boyunca kullanacağı ilke, yöntem ve tekniklerin tamamını bulabilmesine, buradan edindiği bilgiler ışığında kendi öğretme tarzını oluşturabilmesine imkân tanıyan bir kitaptır.